

ספרות עברית וכללית

לבתי ספר דתיים עצמאיים
לעולים חדשים

הוראות

תוכנית הבגרות
הגמישה

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון – פיוט ושירת ימי הביניים	–	(25×2)	–	50 נקודות
פרק שני – סיפור חסידי וסיפור קצר	–	(25×1)	–	25 נקודות
פרק שלישי – נובלה וספרות מתורגמת	–	(25×1)	–	25 נקודות
סך הכול	–			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – פיוט ושירת ימי הביניים (50 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1–4 לפי ההנחיות: על שאלה 1 – חובה, ועל אחת מן השאלות 2–4, לבחירתכם (לכל שאלה – 25 נקודות).

פיוט

ענו על שאלה 1 (חובה).

1. קראו את הפיוט, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

אַזְכֶּרָה אֱלֹקִים וְאַהֲמִיָּה / רבי אמיתי בן שפטיה

<p>מחרוזת 1</p> <p>אַזְכֶּרָה אֱלֹקִים וְאַהֲמִיָּה
בְּרֹאֲתִי כָּל עִיר עַל תְּלֵה בְּנוֹיָה
וְעִיר הָאֱלֹקִים מְשַׁפֵּלֶת עַד שְׁאוֹל תַּחֲתֶיהָ -
וּבְכָל זֹאת אָנוּ לִי-הָ וְעֵינֵינוּ לִי-הָ!</p>	
<p>מחרוזת 2</p> <p>מִדֶּת הַרְחֵמִים עָלֵינוּ הַתְּגַלְגָּלִי,
וְלִפְנֵי קִנְיָ תַּחֲנֹנְנוּ הַפִּילִי,
וּבְעֵד עֲמֹךְ רַחֲמִים שְׁאֲלִי,
כִּי כָּל לֵבָב דָּוִי וְכָל רֹאשׁ לַחֲלִי!</p>	
<p>מחרוזת 3</p> <p>תִּמְכָּתִי יִתְדֹתִי בְּשִׁלְשׁ-עֶשְׂרֵה תְּבוֹת,
וּבְשִׁעְרֵי דְמָעוֹת - כִּי לֹא נִשְׁלָבוֹת;
לָכֵן שְׁפָכְתִּי שִׁיחַ פָּנֵי בָחוֹן לְבוֹת -
בְּטוֹחַ אָנִי בְּאֵלָה וּבְזָכוֹת שְׁלֹשֶׁת אָבוֹת!</p>	
<p>מחרוזת 4</p> <p>יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵיךָ, שְׁמַע קוֹל בְּכִיּוֹת,
שְׁתָּשִׁים דְּמָעָתָנוּ בְּנֹאדָךְ לְהִיּוֹת,
וְתַצִּילֵנוּ מִכָּל גְּזֵרוֹת אַכְזָרִיוֹת,
כִּי לָךְ לֵבָד עֵינֵינוּ תְּלוּיּוֹת!</p>	

א. הסבירו והדגו כיצד הביטחון של הפייטן באלוקים בא לידי ביטוי באחת מן המחרוזות בפיוט. (15 נקודות)

ב. בחרו בשניים מן הכינויים בפיוט, והסבירו מהו הקשר שלהם לרעיון המרכזי בפיוט. (10 נקודות)

שירת ימי הביניים

ענו על אחת מן השאלות 2-4.

2. קראו את השיר שלפניכם, וענו על השאלה שאחריו.

שאלוני שעפי התמהים / רבי שלמה אבן גבירול

שאלוני שעפי התמהים: / למי תרוץ כגלגלי גבהים?
לאל חיי תשוקת מאויי / ונפשי עם בשרי לו כמהים!
משושי גם מנת כוסי ועושי, / אשר עת אצפרה אותו – וָאֵהִים.
הינעם טוב לנשמתי עדי כי / תברך שם אדני האלהים?

כיצד בא לידי ביטוי בשיר זה הרצון של המשורר להתקרב לאלוקים?

הסבירו והדגו את דבריכם.

3. לפניכם שני שירים. קראו אותם, וענו על שני הסעיפים א-ב שאחריהם.

אשכים לבית השר / רבי אברהם אבן עזרא

אשכים לבית השר – / אומרים: כָּבֵד רָכֵב!
אבוא לעת ערב – / אומרים: כָּבֵד שָׁכֵב!
או יעלה מֶרְכָּב / או יעלה מִשָּׁכֵב –
אזיה לאיש עני, / נולד בלי כוכב!

גלגל ומזלות במעמד / רבי אברהם אבן עזרא

גלגל ומזלות במעמד / נטו במהלכם למוֹלֶדֶת;
לו יהיו גרות סחורת – / לא יחשך שמש עדי מותי!
איגע להצליח ולא אוכל, / כי ענותני כוכבי שמי;
לו אהיה סוחר בתכריכין – / לא יגועון אישים בכל ימי.

א. הסבירו והדגו כיצד חוסר המזל של המשורר בא לידי ביטוי בכל אחד מן השירים "אשכים לבית השר" ו"גלגל ומזלות

במעמד" (דוגמה אחת מכל שיר; סך הכול – שתי דוגמאות). (15 נקודות)

ב. הדגו שני אמצעים אומנותיים: אמצעי אחד מכל שיר או שני אמצעים מאחד מן השירים. (10 נקודות)

4. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

הבא מבול / רבי יהודה הלוי

הִבָּא מְבוּל וְשֵׁם תִּבְל חֲרָבָה? / וְאֵין לְרֵאוֹת פְּגִי אֶרֶץ חֲרָבָה,
וְאֵין אָדָם וְאֵין חַיָּה וְאֵין עוֹף – / הֶסֶף הַכֹּל וְשָׁכְבוּ מַעֲצָבָה?
וּבְרֵאוֹת הָר וְשׁוּחָה לִי מְנוּחָה, / וְאֶרֶץ הָעֲרָבָה לִי עֲרָבָה.
וְאֲשָׁגִיחַ לְכָל עֶבֶר וְאֵין כָּל, / אֲבָל מֵיִם וְשָׁמַיִם וְתִבָּה.
וְלִוְיָתָן בְּהִרְתִּיחוֹ מְצוּלָה – / וְאֶחָשֵׁב כִּי תִהְיוּ יָחִשְׁבִּי לְשִׁיבָה 5
וְלֵב הַיָּם יִכְחַשׁ בְּאַנְיָהּ, / כָּאֵלוֹ הִיא בֵּיד הַיָּם גְּנִבָה!
וְיָם יִזְעַף וְנִפְשִׁי תַעֲלֶז, כִּי / אֵלַי מְקַדֵּשׁ אֱלֹהֶיהָ קֶרֶבָה.

א. בשיר זה המשורר מתאר את המסע שלו בים.

מהו הקושי שהוא מתמודד איתו? הביאו שתי דוגמאות מן השיר לקושי הזה. (15 נקודות)

ב. בחרו באחד מקישוטי שירת ימי הביניים האלה: צימוד או שיבוץ (ארמז), והסבירו את תפקידו בשיר. (10 נקודות)

פרק שני – סיפור חסידי וסיפור קצר (25 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 5–6.

סיפור חסידי

5. שני ציירים / רבי נחמן מברסלב

תארו את סיום הסיפור "שני ציירים", והסבירו אם סיום זה הפתיע אתכם או אם הוא היה צפוי.

בתשובתכם התייחסו גם לנמשל של סיפור זה.

סיפור קצר

6. מעשה בזוג נעליים / הרב דוד זריצקי

הציגו שניים מן הערכים שאפשר ללמוד מן הסיפור "מעשה בזוג נעליים", והסבירו כיצד הם באים לידי ביטוי בסיפור.

פרק שלישי – נובלה וספרות מתורגמת (25 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 7–8.

נובלה

7. וולודיה נכסף להתפלל / הרב דוד זריצקי

תארו את סיום הנובלה, והסבירו אם לדעתכם הסיום שתיארתם הוא סיום "פתוח" או סיום "סגור".

ספרות מתורגמת

8. מהו כחול? / ראלף ל' פין

יחסו של המספר לפט הסומא משתנה במהלך הסיפור.

תארו את השינוי, והסבירו מה גרם לשינוי זה.

בהצלחה!